

**ЩОДО ХАРАКТЕРИСТИКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ ЗАХИСТУ
ТРУДОВИХ ПРАВ МІГРАНТІВ**

**TO THE CHARACTERISTICS OF NORMATIVE-LEGAL GUARANTEES OF
PROTECTION OF LABOR RIGHTS OF MIGRANTS**

Актуальність статті полягає в тому, що важливим завданням кожної сучасної держави, в тому числі й України, є створення дієвої системи гарантій захисту трудових прав мігрантів, серед яких особливе місце належить правовим гарантіям, які представлені сукупністю законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів. Метою статті є надати характеристику правових гарантій захисту трудових прав мігрантів. У статті на основі аналізу наукових поглядів учених і норм чинного законодавства України надано характеристику нормативно-правових гарантій захисту трудових прав мігрантів. Обґрунтовано, що саме цей вид гарантій є об'єктивним відображенням тих умов і заходів, які повинна створити та реалізувати держава для здійснення діяльності у відповідній сфері. Наголошено, що правові гарантії прямо впливають на сутність і зміст організаційних гарантій захисту трудових прав мігрантів. З'ясовано, що правові гарантії – це конструктивне вираження принципу самозахисту прав. Вони втілюють ідею узгодженої дії права й держави, коли одні форми, напрями та функції державно-правового регулювання й діяльності слугують разом із тим захисним механізмом для інших і навпаки. Визначено, що правові гарантії захисту трудових прав мігрантів – це встановлені положеннями чинного законодавства засоби, які спрямовані на захист трудових прав, свобод та інтересів мігрантів. Окрім того, важливим аспектом правових гарантій у контексті представленої проблематики є те, що вони визначають засади діяльності суб'єктів, які уповноважені реалізовувати державну політику в досліджуваній сфері суспільних відносин. Зроблено висновок, що правові гарантії в контексті обраної в роботі проблематики строюють своєрідний базис, нормативно-правове підґрунтя для захисту трудових прав мігрантів. Саме вони є об'єктивним відображенням тих умов і заходів, які повинна створити та реалізувати держава для здійснення діяльності у відповідній сфері. Тож можна говорити, що правові гарантії прямо впливають на сутність і зміст організаційних гарантій захисту трудових прав мігрантів.

***Ключові слова:** гарантії, правові гарантії, захист, трудові права, мігранти, правове регулювання, законодавство.*

The relevance of the article is that an important task of every modern state, including Ukraine, is to create an effective system of guarantees for the protection of labor rights of migrants, among which a special place belongs to legal guarantees, which are a set of laws and regulations. The purpose of the article is to provide a description of the legal guarantees of protection of labor rights of migrants. The article, based on the analysis of scientific views of scientists and the current legislation of Ukraine, provides a description of regulatory and legal guarantees for the protection of labor rights of migrants. It is substantiated that this type of guarantees is an objective reflection of the conditions and measures that must be created and implemented by the state to carry out activities in the relevant areas. It is emphasized that legal guarantees directly affect the essence and content of organizational guarantees for the protection of labor rights of migrants. It has been found that legal guarantees are a constructive expression of the principle of self-protection of rights. They embody the idea of concerted action of law and the state, when some forms, directions and functions of state and legal regulation and activity serve at the

same time as a protective mechanism for others and vice versa. It is determined that the legal guarantees of protection of labor rights of migrants are the means established by the provisions of the current legislation which are directed on protection of labor rights, freedoms and interests of migrants. In addition, an important aspect of legal guarantees in the context of the presented issues is that they determine the principles of the entities authorized to implement public policy in the field of public relations. It is concluded that legal guarantees in the context of the issues chosen in the work, build a kind of basis, regulatory framework for the protection of labor rights of migrants. They are an objective reflection of the conditions and measures that must be created and implemented by the state to carry out activities in the relevant areas. Therefore, we can say that legal guarantees directly affect the nature and content of organizational guarantees for the protection of labor rights of migrants.

Key words: *guarantees, legal guarantees, protection, labor rights, migrants, legal regulation, legislation.*

Вступ. Для України проблема трудової міграції населення стала особливо актуальною протягом останніх п'яти років. Разом із тим міграційні процеси викликали появу низки інших питань, зокрема, у частині захисту трудових прав мігрантів. Окрім того, гарантувати захист прав громадян України, які працюють за кордоном, в умовах, коли трудова міграція є некерованою, міграційні процеси – глобальною проблемою людства, а національні способи захисту ще неналагоджені та лише розвиваються, досить важко [1]. Саме тому важливим завданням кожної сучасної держави, у тому числі й України, є створення дієвої системи гарантій захисту трудових прав мігрантів, серед яких особливе місце належить правовим гарантіям, які представлені сукупністю законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів.

Окремі проблемні питання гарантій захисту трудових прав мігрантів у наукових працях розглядали С.Х. Барегамян, Т.Ю. Склема, В.В. Головченко, В.С. Ковальський, В.І. Семчика, П.Ф. Кулинич, В.П. Колісник, С.Е. Метельова, А.В. Попова, С.М. Сергєєва, А.П. Солдатова, С.В. Цилоріка та багато інших. Утім, незважаючи на суттєві здобутки вказаних вище правників, справедливим буде вказати, що сьогодні мало дослідженим є такий вид гарантій у відповідній сфері, як нормативно-правові.

Постановка завдання. **Мета статті – надати характеристику правових гарантій захисту трудових прав мігрантів.**

Результати дослідження. Розглядаючи правові гарантії захисту трудових прав мігрантів, варто відзначити, що сьогодні на міжнародному рівні прийнято цілу низку міжнародних документів. Наприклад, варто вказати положення Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей, яка прийнята Генеральною Асамблеєю ООН, Резолюцією 45/158 від 18 грудня 1990 р. [1; 2]. Конвенція охоплює всіх робітників, у тому числі прикордонних, сезонних, мандрівних і робітників, які працюють за проектами. Конвенція не стосується студентів, осіб, які перебувають на стажуванні, біженців та апатридів. Серед інших прав, зафіксованих у зазначеній Конвенції, право на рівне з громадянами країни ставлення до них у судах і трибуналах (ст. 18); рівне з громадянами країни ставлення під час отримання платні, рівні умови праці та умови зайнятості (ст. 25); право на вступ до профспілок і свободу об'єднань із метою забезпечення й захисту своїх економічних, соціальних, культурних та інших інтересів (ст. ст. 26, 40); рівність доступу працівників-мігрантів і їхніх сімей до навчальних закладів, професійного навчання, соціальних, медичних послуг і культурного життя; гарантується рівність ставлення до працівника-мігранта в разі вступу до кооперативів і госпрозрахункових підприємств без зміни в статусі мігранта, а також право на отримання житла (ст. ст. 43, 45); право переказувати свої зароблені кошти та збереження, особливо суми, необхідні для підтримки сім'ї, з країни праці за наймом до рідної країни або будь-якої іншої (ст. 47) [1; 2].

Варто також указати, що ст. 19 Європейської соціальної хартії прямо захищає права трудових мігрантів і вимагає, щоб іноземні робітники та члени їхніх сімей мали однакові умови з громадянами європейських країн щодо винагороди й інших умов праці, включаючи можливості прийняття на роботу, вступу до профспілок, ведення колективних переговорів [3; 4]. Вона покладає на учасників Хартії обов'язок полегшити процес возз'єднання сімей іноземних робітників, які мають дозвіл на працевлаштування на території відповідної держави. Європейська конвенція про правовий статус трудящих мігрантів (1977 р.) повністю присвячена захисту прав та інтересів трудових мігрантів [3; 4].

Міжнародною організацією праці (далі – МОП) 1 липня 1949 р. прийнято Конвенцію про працівників-мігрантів № 97 [5], що являє собою переглянута Конвенцію МОП «Про працівників-мігрантів» 1939 р., та відповідну Рекомендацію щодо працівників-мігрантів (переглянута в 1949 р.) № 86 [1; 6]. Конвенція набрала чинності 22 січня 1952 р. Понад сорок держав ратифікували Конвенцію № 97, а саме: Бельгія, Великобританія, Голландія, Іспанія, Італія, Португалія, Франція, ФРН тощо. Варто зазначити, що СРСР і Сполучені Штати Америки її не ратифікували. Конвенція № 97 містить положення, що стосуються всіх сфер міграції: загальнотеоретичне визначення поняття «трудоючий-мігрант»; права й обов'язки трудоючих-мігрантів і членів їхніх родин; поширення інформації в галузі трудової міграції, яку держави зобов'язані повідомляти одна одній; надання безкоштовних послуг та інформації на допомогу трудоючим-мігрантам; а також інші обов'язки приймаючої держави та відповідальність роботодавців. Конвенція № 97, яка поширюється на трудоючих-мігрантів, не застосовується до прикордонних працівників, до осіб, що в'їхали в державу на короткий термін, до осіб вільних професій, артистів і моряків. Окрім того, не можемо не вказати Конвенцію МОП про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей від 24 червня 1975 р. № 143 [1; 6].

Звісно, указаний вище перелік міжнародних нормативно-правових не обмежується, він є значно ширшим. Окрім того, варто відмітити, що на міжнародному рівні встановлюються найбільш базові гарантії, від яких повинні відштовхуватися всі держави при формуванні державної політики та національного законодавства в цій сфері.

Відповідно до точки зору В.В. Головенко й В.С. Ковальського, правові гарантії – це встановлені законом засоби безпосереднього забезпечення, використання, додержання, виконання та правильного застосування норм права [8, с. 123]. О.О. Погрібний правові гарантії визначає як сукупність норм земельного й інших галузей права (їх створення й застосування), спрямованих на реалізацію права на землю, зокрема його виконання й дотримання з метою раціонального використання та охорони [9, с. 193]. М.С. Малєїн під юридичними гарантіями розуміє норми права, які передбачають у сукупності правовий механізм, покликаний сприяти реалізації законів. Якісна характеристика юридичних гарантії передбачає оцінку всієї чинної системи права загалом з погляду повноти охоплення правовим інструментарієм усіх найбільш важливих взаємовідносин державних органів і громадян, а також громадян між собою [10, с. 43]. На переконання В.С. Нерсесянца, правові гарантії – це система взаємопов'язаних форм і засобів (нормативних, інституційних, процесуальних), які забезпечують належне визнання, захист і реалізацію певних прав та їхніх обов'язків. Правові гарантії – це конструктивне вираження принципу самозахисту прав. Вони втілюють ідею узгодженої дії права й держави, коли одні форми, напрями та функції державно-правового регулювання й діяльності слугують разом із тим захисним механізмом для інших і навпаки. І лише в такому загальному контексті взаємної підтримки й узгодженості різних частин та аспектів усього державно-правового комплексу окремі спеціальні форми та конструкції юридичних гарантії прав і свобод особистості можуть реально здійснити свою захисну роль. Словом, юридичні гарантії самі потребують юридичних гарантії, а такими, у кінцевому підсумку, можуть бути лише правова держава та правові закони [11, с. 142; 12].

Метою правових гарантії, на слухну думку Є.В. Білозьорова, є такі [13, с. 56–57]: 1) юридичне закріплення прав, свобод та обов'язків людини та громадянина; 2) створення ефективної системи охорони й захисту державою прав і свобод людини, яка могла б забезпечити реалізацію цих прав і захистити від будь-яких посягань; 3) формування в громадян правової культури; 4) здійснення державного й громадського контролю за станом забезпечення прав і свобод. Учений також відзначає, що за суттю правові гарантії – це умови, які повинна створити держава для здійснення громадянами своїх прав і свобод. За змістом правові гарантії – це система засобів і способів, які спрямовані на реалізацію прав і свобод людини та громадянина. Отже, підсумовує Є.В. Білозьоров, роль і значення правових гарантії визначається тим, що вони створюють необхідні юридичні умови для перетворення закріплених у законодавстві прав і свобод людини та громадянина з можливостей на реальність [13, с. 56–57].

С.Г. Стеценко виділяє такі види правових гарантії: а) стан законодавства, його стабільність і відповідність розвитку відносин у суспільстві, рівень юридичної техніки; б) стан діяльності із запобігання правопорушенням і припинення правопорушень, зокрема заходів юридичної відповідальності; в) доступність і якість правосуддя; г) ефективність контролю за реалізацією правових актів [14, с. 195; 15]. Іншої позиції дотримується К.Б. Толкачов, який вважає, що правові гарантії поділяються на гарантії реалізації й гарантії охорони (захисту). Реалізація прав і свобод є неможливою без їх охорони, немає такого права, яке не потребує охорони. Гарантії охорони, які є

структурними елементами механізму забезпечення прав і свобод, є водночас гарантіями їх здійснення, тобто не можуть існувати за межами реалізації прав і свобод [16, с. 108; 15]. В.В. Мамонов під правовими гарантіями розуміє закріплені правовими нормами права і свободи громадян, а також способи їх захисту. Закріплюючи права і свободи громадян, держава повинна встановити сувору відповідальність за їх порушення, створити спеціальні органи (суд, прокуратуру, органи народного контролю та ін.) для захисту прав та інтересів громадян. Юридичні гарантії фіксуються в правових актах, які видаються державними органами, на першому місці серед яких є Конституція [17, с. 65]. В.Ф. Погорілко розуміє під правовими гарантіями встановлені законом засоби забезпечення використання, дотримання, виконання й застосування норм права. Дія правових гарантій спрямована передусім на забезпечення конституційного ладу, верховенства права, Конституції та законів, утвердження правопорядку, охорону прав і свобод людини та громадянина, здійснення прямого народовладдя, державної влади й місцевого самоврядування. Вищезазначений автор відзначає поділ правових гарантій на види: нормативно-правові та організаційно-правові. У свою чергу, нормативно-правові гарантії поділяються на матеріальні й процесуальні [18, с. 555; 19].

Отже, правові гарантії захисту трудових прав мігрантів – це встановлені положеннями чинного законодавства засоби, які спрямовані на захист трудових прав, свобод та інтересів мігрантів. Окрім того, важливим аспектом правових гарантій у контексті представленої проблематики є те, що вони визначають засади діяльності суб'єктів, що уповноважені реалізовувати державну політику в досліджуваній сфері суспільних відносин.

Передусім звернути увагу на Основний закон нашої держави – Конституцію України, стаття 43 якої встановлює, що кожен має право на працю, яке включає можливість заробляти собі на життя працею, яку вільно обирає або на яку вільно погоджується. Отже, Конституція України визначила зміст права на працю відповідно до міжнародних стандартів і те, що свобода праці є одним із принципів трудового права України. Однак у статті 43 Конституції України передбачено, що для громадян, які бажають працювати, держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки й перепідготовки кадрів відповідно до суспільних вимог. Зі змісту частини 2 статті 43 Конституції нашої держави випливає, що держава забезпечує зазначені гарантії лише громадянам України, тоді як загальне право на працю проголошено для кожного (частина 1 статті 43) [20; 21]. Зауважимо, що це положення не відповідає Європейській соціальній хартії, яка вимагає забезпечення від держави всіх прав у сфері праці для кожної людини [20; 21].

Продовжуючи розгляд правових гарантій, які закріплені в національному законодавстві, варто вказати Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП), зокрема стаття 21 якого визначає, що «забороняється будь-яка дискримінація у сфері праці, зокрема порушення принципу рівності прав і можливостей, пряме або непряме обмеження прав працівників залежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації, етнічного, соціального та іноземного походження, віку, стану здоров'я, інвалідності...» [22]. Окрім того, КЗпП передбачено, що трудові відносини громадян України, які працюють за її межами, а також трудові відносини іноземних громадян, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях України, регулюються відповідно до Закону України «Про міжнародне приватне право» [22]. Стаття 53 останнього визначає, що трудові відносини громадян України, які працюють за кордоном, регулюються правом України, якщо: 1) громадяни України працюють у закордонних дипломатичних установах України; 2) громадяни України уклали з роботодавцями – фізичними або юридичними особами України трудові договори про виконання роботи за кордоном, у тому числі в їх відокремлених підрозділах, якщо це не суперечить законодавству держави, на території якої виконується робота; 3) це передбачено законом або міжнародним договором України [23].

Важливу роль при визначенні правових гарантій захисту трудових прав мігрантів відіграють:

– Закон України «Про імміграцію», який визначає загальний правовий статус мігрантів, а також повноваження центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів. У статті 8 указанного Закону встановлено, що центральний орган виконавчої влади, який забезпечує формування державної політики у сфері праці, щорічно затверджує перелік спеціальностей і вимоги до кваліфікації спеціалістів і робітників, потреба в яких може бути задоволена за рахунок імміграції [1];

– Закон України «Про зовнішню трудову імміграцію», який визначає правові й організаційні засади державного регулювання зовнішньої трудової міграції та соціального захисту громадян України за кордоном (трудовах мігрантів) і членів їхніх сімей [25].

Висновки. Отже, правові гарантії в контексті обраної в роботі проблематики строюють своєрідний базис, нормативно-правове підґрунтя для захисту трудових прав мігрантів. Саме вони є об'єктивним відображенням тих умов і заходів, які повинна створити й реалізувати держава для здійснення діяльності у відповідній сфері. Тож можна говорити, що правові гарантії прямо впливають на сутність і зміст організаційних гарантій захисту трудових прав мігрантів.

Список використаних джерел:

1. Барегамян С.Х. Міжнародні та конституційні гарантії захисту прав громадян України у сфері міжнародної праці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2015. Вип. 14 (1). С. 41–45.
2. Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їх сімей : Конвенція ООН від 18 грудня 1990 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_203/page.
3. Європейська соціальна хартія (переглянута) : Міжнародний документ від 03.05.1996. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_062/conv#Text.
4. Скелема Т.Ю. Нормативно-правові гарантії прав громадян України на трудову діяльність за кордоном. *Правовий часопис Донбасу*. 2019. № 4. С. 39–43.
5. Конвенція про працівників-мігрантів (переглянута 1949 року) № 97 : Конвенція МОП від 1 липня 1949 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_159.
6. Рекомендація щодо працівників-мігрантів (переглянута в 1949 році) № 86 : Рекомендації МОП від 1 липня 1949 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_171.
7. Конвенція про зловживання в галузі міграції і про забезпечення працівникам-мігрантам рівних можливостей № 143 : Конвенція МОП від 24.06.1975 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_163.
8. Головченко В.В., Ковальський В.С. Юридична термінологія : довідник. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 219 с.
9. Погрібний О.О. Гарантії прав на землю. Земельне право : підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. В.І. Семчика, П.Ф. Кулиничча. Київ : Видавничий дім «Ін Юре», 2001. С. 192–193.
10. Малеин Н.С. Охрана прав личности советским законодательством / отв. ред. А.И. Масляев. Москва : Наука, 1985. 165 с.
11. Нерсисянц В.С. Проблемы общей теории права и государства. Москва, 1999. 420 с.
12. Кохан Н.В. Гарантії трудових прав працівників та шляхи їх удосконалення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / кер. роботи Н.М. Хуторян ; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2008. 217 с.
13. Білозьоров Є.В. Правові гарантії прав і свобод людини та громадянина у сфері діяльності міліції : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ : Б.в., 2008. 192 с.
14. Стеценко С.Г. Адміністративне право України : навчальний посібник. Київ : Атіка, 2007. 624 с.
15. Білозьоров Є.В. Правові гарантії захисту прав і свобод людини в Україні: реалії та проблеми. *Адвокат*. 2009. № 8. С. 26–30.
16. Толкачев К.Б. Методологические и правовые основания личных и конституционных прав и свобод человека и гражданина и участие в их защите органов внутренних дел : монография. Санкт-Петербург, 1997. 175 с.
17. Мамонов В.В. Гарантии прав, свобод и обязанностей граждан в СССР. Алма-Ата : Казахстан, 1981. 90 с.
18. Юридична енциклопедія : у 6 т. / редкол. : Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 1 : А–Т. 672 с.
19. Пабат О.В. Адміністративно-процесуальні гарантії прав та свобод громадян : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Харківський національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2008. 194 с.
20. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
21. Спіцина Г.О. Конституційно-правові гарантії трудових прав іноземців та осіб без громадянства в Україні. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Серія «Право»*. 2013. Вип. 20. С. 24–30.

22. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08/conv#Text>.

23. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15/conv#Text>.

24. Про імміграцію : Закон України від 07.06.2001 № 2491-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14/conv#Text>.

25. Про зовнішню трудову міграцію : Закон України від 05.11.2015 № 761-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text>.

УДК 349.2(477):061

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2020.6-1.15>

КОРНЕСЮК М.В., ЖУРА В.А., СТЕПАНЮК К.І.

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО МЕДІАЦІЮ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ ТРУДОВИХ СПОРІВ

ON THE QUESTION OF MEDIATION AS AN ALTERNATIVE WAY TO RESOLVE LABOR DISPUTES

Наукова стаття присвячена питанню медіації як альтернативного способу вирішення індивідуальних трудових спорів. Автори зосередили увагу на аналізі деяких особливостей процедури медіації, або примирення, у розрізі трудового права як провідної галузі права.

У роботі надається авторське визначення медіації як способу вирішення конфлікту, спору, суперечки шляхом залучення незалежної особи – медіатора або посередника, який, будучи подібним арбітру, допомагає сторонам суперечки самостійно вичерпати конфлікт і прийняти рішення, що їх задовольнятиме.

Автори звертають увагу на міжнародне визнання медіації як альтернативного способу врегулювання конфліктів, підкріплюючи цю тезу переліком міжнародних актів, що регулюють цю процедуру на наднаціональному рівні. Наголошується на недоліку українського законодавства, що полягає у відсутності нормативно-правового акта, який регламентував би питання медіації.

Стверджується, що трудові спори неминучі, а судові методи їх вирішення починають вичерпувати себе, з'являється попит на альтернативні методи вирішення таких правових конфліктів. Автори роблять ліричний відступ, наводячи деякі історичні відомості про медіацію.

У науковій роботі виділено стадії медіації, серед яких – відкриваюча, попередня, середня, заключна. Кожна стадія детально проаналізована й пояснена. Робиться проміжний підсумок про ефективність процедури медіації та наявність низки переваг примирної процедури над судовим розглядом трудового спору. Серед переваг – швидкість, добровільність, конфіденційність, прийняття рішення виключно сторонами відповідно до цілей їхньої участі в примирній процедурі.

Стаття ілюструє, що, попри низку проблем у подальшому розвитку медіації, медіаційні процедури проводяться та допомагають у вирішенні правових конфліктів і трудових спорів зокрема. Наводяться приклади громадських організацій, які допоможуть підібрати медіатора й організувати відповідну процедуру.

© КОРНЕСЮК М.В. – студент II курсу (Інститут прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)

© ЖУРА В.А. – студентка II курсу (Інститут прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)

© СТЕПАНЮК К.І. – студентка II курсу (Інститут прокуратури та кримінальної юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого)